

Karla TOMAŠ

Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

Karla Tomaš

Studentica 2. godine diplomskog studija
Filozofski fakultet u Rijeci
Rijeka, Hrvatska

UDK: 930.85(497.5Novi Vinodolski)“1945/...“:316.613.4

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 16. 12. 2020.

Prihvaćeno / Accepted: 26. 2. 2021.

U članku se analiziraju spomenici posvećeni narodnooslobodilačkoj borbi nastali u razdoblju neposredno nakon Drugog svjetskog rata na području gradića pored Rijeke, Novog Vinodolskog. Nakon osvrta na povijesnu događajnicu tokom Drugog svjetskog rata, analizirat će se četiri spomenika, kip partizana, bista narodnog heroja Slaviše Vajnera Čiče, spomen groblje te spomenploča Iliji Dragomiru Dorčiću kako bi ukazalo na njihove komemorativne funkcije: onu u socijalističkom razdoblju te onu u suvremenoj Hrvatskoj.

Ključne riječi: spomenička plastika, socijalistička Jugoslavija, društvene funkcije spomenika, društveno sjećanje

Socijalističko razdoblje koje je uslijedilo u Hrvatskoj, ali i drugim zemljama bivše Jugoslavije nakon Drugog svjetskog rata, obilježeno je praksom podizanja spomenika zbog potrebe poslijeratnog jugoslavenskog društva za komemoracijom i obilježavanjem masovnog stradanja stanovništva u Drugom svjetskom ratu. Društvena participacija i suradnja stručnjaka rezultirali su podizanjem umjetničke kvalitete i nivoa inovativnosti brojnih spomeničkih rješenja.¹ Također, javila se i potreba za uspostavom službene politike sjećanja koja se institucionalizirala kroz komemorativne rituale povezane s antifašističkom borbom.² Provedba iste ostvarila se podizanjem spomenika pa je od 1945. do 1990. godine podignuto oko šest tisuća spomenika, spomenploča i drugih monumentalnih simbola od kojih su neki uvršteni u najvišu kategoriju spomeničke baštine u Hrvatskoj.³ Istima se nastojalo odati počast ljudskim

1 Sanja HORVATINČIĆ, Spomenik, teritorij i medijacija ratnog sjećanja u socijalističkoj Jugoslaviji, *Život umjetnosti*, 2015. str. 37.

2 Sanja HORVATINČIĆ, Spomenici posvećeni radu i radničkom pokretu u socijalističkoj Jugoslaviji, *Institut za povijest umjetnosti*, 2014. str. 157.

3 Juraj HRŽENJAK, Rušenje antifašističkih spomenika u Hrvatskoj, 1990-2000, Zagreb: Savez antifašističkih boraca hrvatske, 2002.

žrtvama, ali ujedno i glorificirati partizansku borbu te narodnooslobodilački rat. Glavnu ulogu u podizanju spomenika od 1947. godine imao je SUBNOR (Savez udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata) čime su izgradnja spomenika i komemorativni rituali postali dijelom službene jugoslavenske politike sjećanja. Spomenici su imali i simboličku društvenu funkciju koja je bila usko povezana uz povijesno-politički kontekst u kojem je spomenik nastao.⁴

Devedesete godine prošlog stoljeća te rat na području bivše Jugoslavije kreirali su potpuno novu politiku sjećanja u regiji, ali ujedno i otvorila put ka selektivnoj artikulaciji memorije sjećanja kako bi se konstruirala i zadržala nova politička legitimacija.⁵ U spomenutom je razdoblju uništeno, oštećeno ili u potpunosti uklonjeno 2964 spomenika.⁶ Primjerice, na Radićevom trgu u Bjelovaru 1991. godine srušen je do temelja spomenik podignut u spomen na 25 palih boraca i 269 žrtava fašizma.⁷ U Dubrovniku je polovicom prosinca 1992. godine na Trgu boraca srušen, a kasnije i uklonjen spomenik borcima Narodnooslobodilačkog rata⁸. U Senju je uništeno 5 spomen ploča⁹, a u Opuzenu je u srpnju 1991. godine srušen monumentalni spomenik narodnom heroju Stjepanu Filipoviću.¹⁰ Redukcija tog naslijeđa na „neželjene“ ostatke socijalističkog društvenog uređenja osnova je za prešućivanje ili reviziju određenog povijesnog iskustva upisanog u spomenike posvećene antifašističkoj borbi i revolucionarnom pokretu na ovim prostorima.¹¹

Unatoč devastacijama, mnogi spomenici ostali su sačuvani kao podsjetnik na fašističke zločine, narodnooslobodilačku borbu te na žrtve rata.¹² Nekolicina takvih nalazi se u gradiću pored Rijeke, Novom Vinodolskom koji je tokom Drugog svjetskog rata bio pod fašističkom, a kasnije i nacističkom okupacijom, stoga je svjedočio materijalnim razaranjima i ljudskim žrtvama koje su donijeli totalitaristički režimi. Njima u spomen, podignuta je nekolicina spomenika, onaj palim borcima u Narodnooslobodilačkom ratu, bista Slaviše Vajnera Čiče, spomen obilježje na današnjem gradskom groblju te nekolicina manjih spomen ploča.

Dinamički odnos između spomeničke baštine grada Novog Vinodolskog kao jedinog predstavnika socijalističke prošlosti te uloge koju imaju u današnjem

4 Sanja HORVATINČIĆ, Prijedlog modela problemske analize spomeničke plastike iz razdoblja socijalizma, Institut za povijest umjetnosti, 2013. str.219.

5 Vjeran PAVLAKOVIĆ, Memory Politics in the Former Yugoslavia, Sveučilište u Rijeci,

6 Juraj HRŽENJAK,, Rušenje antifašističkih spomenika u Hrvatskoj, 1990-2000, Zagreb: Savez antifašističkih boraca hrvatske, 2002.

7 Ibid, str.2.

8 Ibid, str.42.

9 „Juraj HRŽENJAK,, Rušenje antifašističkih spomenika u Hrvatskoj, 1990-2000, Zagreb: Savez antifašističkih boraca hrvatske, 2002. str.112.

10 Ibid, str.51.

11 Sanja HORVATINČIĆ , spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije, disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017. str. 14.

12 Juraj HRŽENJAK,, Rušenje antifašističkih spomenika u Hrvatskoj, 1990-2000, Zagreb: Savez antifašističkih boraca hrvatske, 2002.

Karla TOMAŠ

Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

društvu temeljno je pitanje koje ovaj rad problematizira. U prvom dijelu bit će analiziran povijesni kontekst koji je u direktnoj korelaciji s postavljenjem spomenika u gradu, dok će u drugom dijelu biti analizirani sami spomenici te njihove glavne karakteristike. U posljednjem dijelu će se pokušati usporediti narativ u kojem su nastali s onim u kojem žive danas kako bi se artikulirao njihov učinak na današnje društvo u globalu odnosno razjasnilo da li i dalje imaju funkciju podsjećanja na vlastitu povijest ili onu da se moraju uklopiti u nametnutu političku dimenziju reinterpretacije događaja.

Povijesni kontekst Hrvatskog primorja: Novi Vinodolski u Drugom svjetskom ratu

Hrvatsko primorje tradicionalni je naziv za priobalni pojas od ušća Rječine do Tribnja u Velebitskom podgorju na čijem se potezu smjestio gradić Novi Vinodolski. Sastoji se od 20 okolnih sela te broji oko 5 000 stanovnika. U povijesnim izvorima prvi put se spominje 1288. godine kada su predstavnici vinodolskih općina potpisali Vinodolski zakonik, prvi pravni kodeks pisan glagoljicom na hrvatskom jeziku. Kroz svoju je povijest promijenio nekoliko državnopravnih vlasti, od Austrougarske do Kraljevine Jugoslavije, kada je započeo njegov kulturni i gospodarski razvitak. 1921. godine otvara se Viša pučka škola, a 1930. godine Novi postaje kotarsko središte s kotarskim sudom te značajna izvozna luka drvene građe.¹³

10. travnja 1941. godine grad je postao dijelom kvislinške tvorevine NDH, ali ujedno i meta ekspanzionističke politike fašističke Italije koja se realizirala iskrcavanjem talijanskih vojnika 11. travnja iste godine.¹⁴ Iako je Rimskim ugovorima, potpisanih 18. svibnja 1941. godine između Kraljevine Italije i NDH, grad pripao ustašama, talijanski se vojnici nisu povukli, već su ostali u sastavu „savezničke vojske“ sve do pada Italije u rujnu 1943. godine. Tada su jedinice 13. divizije narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije (NOVJ) ušle u grad i razoružale vojnike.¹⁵ Nakon oslobođenja od talijanske vojske, a prije uspostave Operativne zone Jadransko primorje, Novi Vinodolski bio je slobodan od okupacije. U tom periodu vlast su preuzeli NOO-i. U grad su dolazili i vijećnici ZAVNOH-a, a na njegovom drugom zasjedanju sudjelovali su i neki istaknuti ljudi kraja, poput Nikole Brozina, Franje Borića, Vlade Cara, Šimuna Marušića i drugih.¹⁶

19. studenog 1943. Nijemci su bombardirali grad te je poginulo 6 civila, isto toliko ljudi je ranjeno, a porušeno je dvadesetak kuća i objekata.¹⁷ Nakon

¹³ Dragomir BABIĆ, Kulturni identitet Novog Vinodolskog, presjek kulturne baštine Novog i njegovog aktivnog kulturnog života danas, Crikvenica: Ustanova u kulturi “Dr. Ivan Kostrenčić”, 2004, str.224.

¹⁴ Antun GIRON, Zapadna Hrvatska u Drugom svjetskom ratu, Rijeka, Adamić, 2004, str. 44.

¹⁵ Ibid, str.44.

¹⁶ Stipe TONKOVIĆ, Vinodolci u oslobodilačkoj i antifašističkoj borbi: Pregled 1941.-1945. god. dio II, Crikvenica: Ustanova u kulturi “Dr. Ivan Kostrenčić”, 2004., str.328.

¹⁷ Antun GIRON, Zapadna Hrvatska u Drugom svjetskom ratu, Rijeka, Adamić, 2004., str.49.

bombardiranja uslijedila je nacistička okupacija 392. njemačko-legionarske divizije koja je karakterizirana nasiljem i pljačkom domicilnog stanovništva.

Prema operacijskom planu koji je potvrdio Generalni Štab Jugoslavenske armije, 20. ožujka 1945. godine započela je operacija oslobođenja ličko-primorskog dijela. Nakon oslobođenja Raba i Senja, ostaci njemačkog 15. korpusa više nisu bili u stanju pružiti otpor, stoga je 19. divizija JA 15. travnja oslobodila Novi Vinodolski od njemačke okupacije.¹⁸

Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

Spomenik palom borcu

Na današnjem Korzu u centru grada postavljen je kip partizana s puškom u rukama kao spomenik palim borcima. Podignut je od strane građana svim borcima NOVJ poginulima u NOB-i. Autor je kipar Želimir Janeš, akademski školovani umjetnik. Spomenik je postavljen na kamenom postamentu u karakterističnoj vertikalnoj pozi u kojoj svojim stavom i gardom poziva na borbu.¹⁹ Položaj i orijentacija tijela nikad nisu slučajni, već se njima šalje određena poruka odnosno široki dijapazon ideala.²⁰ U ovom slučaju, uspravni položaj tijela u uskoj je korelaciji s izrazom maskuliniteta odnosno vojne, političke ili druge reprezentacije moći.²¹ Spomenik je podignut u svojoj realnoj veličini te je ovakva figuralna plastika na kamenom postamentu jedan od najpopularnijih načina obilježavanja događaja vezanih uz NOB odnosno predstavlja ideju „tipičnog spomenika NOB-a“ u razdoblju socijalizma.²² Ovakav tip spomenika ima simbolički značaj za lokalnu zajednicu što potvrđuje predsjednica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zdenka Vukelić. U razgovoru s gospođom dana petog prosinca 2020. godine rekla mi je da se polaganjem cvijeća i paljenjem svijeća na tom, ali i ostalim antifašističkim spomenicima povodom Dana antifašističke borbe obilježava oslobođenje grada od nacističke okupacije i fašizma. Time taj spomenik postaje trajni simbol slobode, ali i podsjetnik na žrtve koju su nju omogućile.

Bista Slaviše Vajnera Čiče

Uz skulpture na postamentu koje su u najvećem broju posvećene vojnim i civilnim žrtvama Drugog svjetskog rata, u standardnom prikazu povijesnih ličnosti dominiraju biste narodnih heroja koje se javljaju kao samostalni

18 Antun GIRON, *Zapadna Hrvatska u Drugom svjetskom ratu*, Rijeka, Adamić, 2004, str. 412.

19 Jasmina RAKOVIĆ, *Memorijalni spomenici NOB-a u Rijeci i okolici*, diplomski rad, Filozofski fakultet u Rijeci, 2015., str.49.

20 Sanja HORVATINČIĆ, *Spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije*, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017., str.183.

21 Ibid, str.185.

22 Sanja HORVATINČIĆ, *Spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije*, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017., str.181.

Karla TOMAŠ

Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

spomenici.²³ Jedna takva podignuta je Slaviši Vajneru Čiči²⁴ koji je na prijedlog Vrhovnog zapovjednika NOV i partizanskih odreda Jugoslavije od strane Josipa Broza Tita proglašen narodnim herojem.²⁵ Bista prikazuje realistične, ozbiljne crte lica borca te njegovo golo poprsje. Postavljena je na visokom kamenom postamentu do koje je popločen prilaz. Nalazi se na zelenoj površinu uz vanjski bočni zid koji okružuje groblje. U čast Slaviše Vajnera Čiče podignuta je i spomenploča na jednoj kući koja se nalazi na glavnoj cesti koja prolazi kroz grad.

Spomen groblje

Grobišta palih boraca i žrtava fašizma stradalih u Drugom svjetskom ratu predstavljaju najranije podignute spomenike antifašizma i NOB-e. Zahvaljujući djelovanju SUBNOR-a, partizanska groblja već su u ranom poratnom periodu bila uređena kao osmišljena memorijalna cjelina.²⁶ Na centralnom dijelu gradskog groblja u Novom Vinodolskom pronalazimo 24 grobna mjesta pravilnog prostornog rasporeda od kojih svaki ima jednostavan i identičan nadgrobni kamen. Središnju ulogu unutar ovakvog tipa groblja zauzima dominantni plastički element s izraženom ideološkom ili simboličkom konotacijom što je slučaj i na ovom groblju.²⁷ U centralnom dijelu nalazi se kameni podest na vrhu kojega se nalazi peterokraka kamena zvijezda, dok je u sredini postavljena spomenploča na kojoj su urezana slova „palim borcima za slobodu“. Na svakoj strani nalaze se dvije bombe na kojima piše 1941. godina kao sjećanje na početak rata na ovim prostorima. Grobovi i kameni podest sa peterokrakom zvijezdom stvaraju jednu arhitektonsko-skulpturalnu cjelinu koja je tipičan tip prostorne organizacije koju pronalazimo na širem području Hrvatskog primorja, u Bribiru, Crikvenici, Dramlju i Rukavcu.²⁸

Četvrti spomenik je spomenploča Iliji Dragomiru Dorčiću koja također se nalazi u centru grada, u jednoj bočnoj uličici koja vodi prema moru, na jednoj staroj kući. Podignuta je članu komunističke partije od strane Kulturnog prosvjetnog društva, 1955. godine kako bi se zapamtila činjenica da je strijeljan je pri pokušaju pridruživanja partizanima.

23 Sanja HORVATINČIĆ, Spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017 str.183.

24 Slaviša Vajner Čiča bio je zapovjednik prve partizanske čete, a kasnije i prvog partizanskog Romanijskog odreda, stoga mu se često pridodaje i nadimak „s Romanije“. Posebnu je ulogu imao u raskrinkavanju četničke izdaje krajem 1941. godine. Ranjen je Bosni i Hercegovini u sukobu s njemačkim četama te je počinio samoubojstvo kako ne bi pao u ruke njemačkoj vojsci. Njegovo su tijelo preuzeli Nijemci, a grob mu nikad nije pronađen. Proglašenje narodnim herojem učinilo ga je najpoznatijem borcem s ovog kraja.

25 Narodni heroji Jugoslavije. Mladost, Beograd, 1975. str.494.

26 Sanja HORVATINČIĆ, Spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017., str. 259.

27 ibid, str.259.

28 Sanja HORVATINČIĆ, Spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017., str.259.

U široj okolini Novog Vinodolskog, na potezu koji uključuje Kraljevicu, Jadranovo, Dramalj, Crikvenicu, Selce te okolna sela, također pronalazimo brojne spomenike kao nedvojbene pokazatelje političke važnosti pobjede nad fašizmom odnosno kao odraz potrebe poratnog društva da se održi sjećanje na najveće ratno iskustvo na ovim prostorima. Uglavnom su to spomenici partizanskih boraca u raznim stavovima koji u rukama drže različite atribute kao što su puška, spomen ploče s ispisanim imenima poginulih boraca ili portretne biste. Autor brojnih spomenika na navedenom području je Zvonko Car među kojima se ističe spomenik palim borcima na Hreljinu koji prikazuje ranjenog borca kojeg pridržava majka.²⁹ Na navedenom području ističe se i spomenik u obliku skulpture borca koji u rukama drži svog mrtvog sunarodnjaka koji se nalazi u mjestu Tribalj na glavnom trgu.

Danas suvremena spomenička baština nastoji materijalizirati recentnija događanja, ona iz Domovinskog rata, što je slučaj i u Novom Vinodolskom. U gradskoj vijećnici postavljena je spomen ploča poginulim borcima rata pored one palih boraca u NOB-u kako bi se očuvala ne samo povijest i memorija ovog kraja, već i prošlost kojoj grad pripada.

Zaključak

Antifašistički spomenici predstavljaju eminentna svjedočanstva jedne epohe, trajne podsjetnike sadašnjim, ali i budućim generacijama na sve ono što je obilježilo hrvatsku, ali i svjetsku povijest tokom Drugog svjetskog rata. Njihov je cilj da djeluju na promatrača kako bi podsjetili na sva ratna razaranja, okrutne zločine, materijalne štete, a najvažnije, na ljudske žrtve koje su odnijeli fašistički i nacistički režim. Predstavljaju najvidljivije izraze dominantnih društvenih narativa preko kojih se povijest pamti i piše.

U vrijeme njihovih podizanja predstavljali su način na koji su građani nekog grada, u ovom slučaju Novog Vinodolskog, odavali počast svojim sugrađanima koji su poginuli za vrijeme rata. Također su predstavljali i socijalističku revoluciju te Narodnooslobodilačku borbu u kojoj su sudjelovali ti borci. Bili su svojevrsno propulzivno sredstvo kojim se održavao narativ konsolidiran od strane Komunističke partije. Danas, kada je s promjenom državnopravne vlasti nestala nužnost materijalizacije poruke koju prenose, ta spomenička baština postaje metom zaborava, ali i devastiranja kako bi se raskinule sve spones s prošlošću ili reinterpretirala povijest u korist političkih struktura.

Značaj antifašističkih spomenika u Novom Vinodolskom nije izbljedio te mogu zaključiti kako postoji mirna koegzistencija između socijalističke povijesti te moderne hrvatske sadašnjosti i budućnosti koja se uokvirila u obliku spomenika poginulima u Domovinskom ratu. Veliku i važnu ulogu u

²⁹ Jasmina RAKOVIĆ, Memorijalni spomenici NOB-a u Rijeci i okolici, diplomski rad, Filozofski fakultet u Rijeci, 2015., str.42.

Karla TOMAŠ

Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

tom procesu igra Udruga antifašističkih boraca Novog Vinodolskog na čelu s gospođom Zdenkom Vukelić, koja mi je u razgovoru istaknula važnost očuvanja naše povijesti kao dijelom hrvatskog suvremenog identiteta. Udruga na području Novog Vinodolskog broji oko 80 članova, međutim s vremenom se taj broj smanjuje s obzirom da se mlađe generacije u Udrugu ne učlanjuju. U suradnji s Gradom i njegovim predstavnicima, udruga svake godine povodom oslobođenja grada 15. travnja, Dan antifašističke borbe 19. lipnja te Dana svih svetih polaže cvijeće i svijeće održavajući sjećanje na sudjelovanje u borbi koja je oslobodila hrvatski narod od fašističkih okupatora, zbog čega je Udruga izuzetno zadovoljna odnosom političke vlasti prema antifašizmu. 2020. godine izdvojen i dio novaca iz gradskog proračuna za obnovu spomenika, odnosno za novu spomenploču na gradskom groblju sa svim imenima poginulih te za restauraciju pojedinih spomenika.

Komemorativna uloga antifašističkih spomenika i dalje postoji te se isti moraju njegovati unatoč suvremenim političkim i društvenim ideologemima te unatoč činjenici da kroz vrijeme mogu nestati ili biti zaboravljeni. Povijest regionalnih, ali i lokanih zajednica mora se očuvati kroz prizmu mjesta sjećanja kao simboličkim konstruktima kolektivne memorije.

Literatura

Dragomir BABIĆ, *Kulturni identitet Novog Vinodolskog, presjek kulturne baštine Novog i njegovog aktivnog kulturnog života danas*, Crikvenica: Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić", 2004.

Antun GIRON, *Zapadna Hrvatska u Drugom svjetskom ratu*, Rijeka, Adamić, 2004

Sanja HORVATINČIĆ, *Prijedlog modela problemske analize spomeničke plastike iz razdoblja socijalizma*, Institut za povijest umjetnosti, 2013.

Sanja HORVATINČIĆ, *Spomenici posvećeni radi i radničkom pokretu u socijalističkoj Jugoslaviji*, Institut za povijest umjetnosti, 2014.

Sanja HORVATINČIĆ, *Spomenici iz razdoblja socijalizma u Hrvatskoj- prijedlog tipologije*, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2017.

Sanja HORVATINČIĆ, *Spomenik, teritorij i medijacija ratnog sjećanja u socijalističkoj Jugoslaviji*, Život umjetnosti, 2015.

Juraj HRŽENJAK., *Rušenje antifašističkih spomenika u Hrvatskoj, 1990-2000*,

Zagreb: Savez antifašističkih boraca hrvatske, 2002

Gal KIRN, Robert Burghardt, *Jugoslavenski partizanski spomenici- između revolucionarne politike i apstraktnog modernizma*

Vjeran PAVLAKOVIĆ, *Memory Politics in the Former Yugoslavia*, Sveučilište u Rijeci.

Jasmina RAKOVIĆ, *Memorijalni spomenici NOB-a u Rijeci i okolici*, diplomski rad, Filozofski fakultet u Rijeci, 2015.

Stipe TONKOVIĆ, *Vinodolci u oslobodilačkoj i antifašističkoj borbi: Pregled 1941.-1945. god. dio II*, Crikvenica: Ustanova u kulturi "Dr. Ivan Kostrenčić", 2004.

Knjiga heroja, „Mladost“, Beograd 1975.

Karla TOMAŠ
Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

Prilog 1. Spomenik palim borcima u narodnooslobodilačkom ratu 1941.-194,
Novi Vinodolski, foto: Karla Tomaš, 2020.

Prilog 2. Kameni podest u sklopu spomen groblja na gradskog groblju, Novi
Vinodolski, foto: Karla Tomaš, 2020.

Časopis za povijest Zapadne Hrvatske, XIV. i XV./14. i 15., 2019.-2020.

Prilog 3. Spomen groblje na gradskom groblju, Novi Vinodolski, foto: Karla Tomaš, 2020.

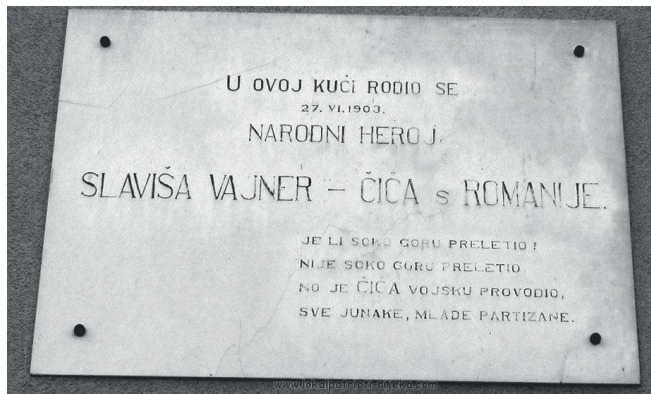
Prilog 4. Bista narodnog heroja Slaviše Vajnera Čiče Romanijskog, Novi Vinodolski, foto: Karla Tomaš, 2020.

Karla TOMAŠ
Antifašistički spomenici u Novom Vinodolskom

Prilog 5. Spomen ploča narodnom heroju Slaviši Vajneru Čiči s Romanije, Novi Vinodolski, foto: Karla Tomaš, 2020.

Prilog 6. Spomen ploča članu komunističke partije Iliji Dragomiru Dorčiću, Novi Vinodolski, foto: Karla Tomaš, 2020.

Summary

ANTI-FASCIST MONUMENTS IN NOVI VINODOLSKI

Karla TOMAŠ

The period after the Second World War was marked by the practice of erecting monuments to mark mass casualties, to glorify partisan resistance, but also to implement a new social narrative about the antifascist movement into the post war politics of remembrance. In the period between the 1945 and 1990, about six thousand monuments, memorial plaques and other monumental symbols were erected, thus shaping the new dominant narratives. The 90's created completely new memoryscape in the region, but also contributed to the reduction of the socialist heritage in the context of destruction of anti-fascist monuments. Despite the destruction, many monuments have been preserved. Several of them can be found in Novi Vinodolski, a small town near Rijeka, which was under fascist and Nazi occupation during the Second World War. During that time the city became witness of material destruction and human casualties. Every antifascist monument is erected in their memory. First one is a monument to fallen fighters, located in the centre of the city. It depicts a partisan soldier, with a rifle in his hand, placed in a vertical position as to indicate the political, military or other representation of power. The second one is the bust of Slaviša Wainer Čiča, located beside the city's cemetery. The bust is placed on a high stone pedestal and shows the realistic face of the soldier. The third monument is a memorial cemetery for fallen fighters and victims of fascism. It includes 24 grave sites of regular spatial distribution. The central part of the complex is a stone platform with a five-pointed stone star on the top and two stone bombs on the side. Grave sites and the central stone platform form an architectural and sculptural ensemble, typical for this area.

Today, antifascist monuments in Novi Vinodolski still communicate the discourse of post-war memory having a commemorative role of presenting local history, an important part of the Croatian national identity.

